

z p r a v o d a j

XX. ročník

6

2009

- 2 Editorial
Švédsko přebírá předsednictví EU, učení se vandrováním, jak starý je termín učící se společnost.
- 3 Program švédského předsednictví ve vzdělávání a vědě
Znalostní trojúhelník, politika týkající se mládeže, úloha odborného vzdělávání, genderové rozdíly ve vzdělávání, učit se vandrováním...
- 5 Atlas ohrožených jazyků
Informace o některých z 2500 jazyků, kterým hrozí zánik, nebo už zanikly.
- 6 Odborné vzdělávání – zdravotnické profese ve Švýcarsku
Integrace zdravotnických profesí do systému odborného vzdělávání.
- 8 Systém řízení kvality v profesních školách
Bavorský systém vytvořený Státním ústavem pro školní kvalitu a výzkum vzdělávání (ISB).
- 9 Digitální kompetence v celoživotním vzdělávání
Stručná zpráva Evropské komise o potřebě digitálních kompetencí pro život, práci a vzdělávání v evropské informační společnosti.
- 11 Flexibilizace a profesní princip – antagonismus nebo dvě strany jedné mince?
Možné ohrožení integrační síly duálního systému a jak mu předejít.
- 13 Co nového v časopisech
Journal of vocational education and training, Vol. 61, 2009, no. 1.
- 14 Nové knihy v knihovně
- 15 Znovuobjevené knihy
- 16 Zajímavé internetové adresy
Švédské předsednictví, Evropská síť o politice vzdělávání učitelů, Internet Archive, Portál projektů programu Leonardo da Vinci.

Příloha 2009: Vzdělávání v dokumentech EU

Dodatky ke stejnojmenné příloze II/2008.

Editorial

Od prvního července převezme žezlo předsednictví EU Švédsko. Webové stránky k předsednictví (v angličtině, švédštině a ve francouzštině) byly připraveny již měsíc předem (viz rubrika *Zajímavé internetové adresy*). Stránky představila švédská ministryně pro záležitosti EU 1. června. Uvedla, že švédské předsednictví EU bude usilovat o transparentnost a efektivnost a zaměřovat se na výsledky. Webové stránky by měly být nejobsáhlejším a nejúplnějším zdrojem informací o činnosti předsednictví. Proto jsou také obsažnější než bývá zvykem a přístupnost a transparentnost zdůrazňují například podrobné kontaktní údaje. Veškeré informace o jednotlivých zasedáních budou shromažďovány na webových stránkách na jednom místě včetně programu, textů příspěvků a závěrů. Tak bude snadné sledovat vývoj určitého problému. Pod záhlavím titulní stránky webu je fotografie veselých dětí ve školním věku připravených ke startu. Švédsko má tradici celoživotního vzdělávání z dob, kdy se tento termín ještě nepoužíval, a proto se dalo očekávat, že se tímto tématem bude více zabývat. V programu předsednictví se plánuje několik setkání věnovaných vzdělávání, výzkumu a mládeži. Jejich podrobnější přehled podává článek na třetí až páté stránce. U každé konference nebo zasedání je uvedeno místo konání (kromě konference o genderových rozdílech, kde v době zpracování článku nebylo místo ještě oznámeno). Informace o setkáních, která se konají ve Švédsku, jsou doplněny ilustrativními fotografiemi. Koncem září se uskuteční neformální zasedání ministrů školství v Göteborgu (vyslovuje se jö:te 'bor:j), který je s půl milionem obyvatel druhým největším městem Švédska a největším přístavem ve Skandinávii. Stockholm přibližuje obrázek městské knihovny, to však neznamená, že konference se bude konat v této budově. Zasedat se bude také v univerzitním městě Uppsala.

Právě v Uppsale se bude pořádat konference, jejíž název Learning by leaving je překladatelským oříškem. Svědčí o tom skutečnost, že do doby vydání Zpravodaje nebyl v kalendáři na stránkách švédského předsednictví přeložen ani do švédštiny a ve francouzské verzi kalendáře nebyla konference zmíněna vůbec. Je to další z anglických výrazů, který doslova přeložený (učení se odchodem) nedává smysl a opisem postrádá onu lehkost. Ledaže bychom ho do češtiny přeložili jako učení se vandrováním, protože my víme, co to znamenalo jít na vandr, například od Zikmunda Wintra: „Vandrování stalo se velmi dobrou institucí, která sama sebou svědčí o tom, že technická stránka řemesel se vůbec zdvihla, takže tovaryši nemohli přestat na tom, čemu se u jediného mistra naučili. Zmínka o ‚vandrování po řemesle‘, tuším první a jen nahodilá, jestli psána r. 1446 v novoměstské knize.“

Možná někoho překvapí, že termín učící se společnost nepochází z nedávné doby. Používal se již v polovině minulého století, kdy se zdůrazňovala výchovná a vzdělávací funkce učení před funkcí kvalifikační. Ověřit si to můžete u prvního záznamu v rubrice Znovuobjevené knihy.

Digitální knihovny, které nabízejí přístup ke kulturnímu dědictví, se množí. V rubrice *Zajímavé internetové adresy* jsme seznamovali s Europeanou (11/2008), s World Digital Library (5/2009) a v tomto čísle najdete Internet Archive. Logo se trochu podobá logu UNESCO, jedná se však o neziskovou organizaci. Digitální knihovny jsou dobrou příležitostí k virtuální prohlídce cenností, které nejsou běžně dostupné.

Doporučení EK o podpoře využívání digitálních kompetencí přichází v době, kdy se ukazuje, že přinejmenším mladí lidé nemají s jejich využíváním problémy, právě naopak.

AK

Program švédského předsednictví ve vzdělávání a vědě

Švédsko s měsíčním předstihem zveřejnilo webové stránky svého předsednictví s kalendářem chystaných akcí. Vybrali jsme ty, které se týkají vzdělávání, odborné přípravy, vědy a mládeže. Z jejich popisu vyplývají priority švédského předsednictví v těchto oblastech. Události jsou seřazeny v chronologickém pořádku.

Znalostní trojúhelník utvářející budoucnost Evropy

**31. srpna až 2. září
v Göteborgu**

Význam dobře fungujícího znalostního trojúhelníku ve formě interakce mezi vzděláváním, výzkumem a inovacemi zdůrazňují vedoucí představitelé EU od roku 2006. Opatření pro posílení znalostního trojúhelníku hrají důležitou roli v procesu modernizace, v němž se nyní angažují evropské vysoké školy. Tento proces může pomoci posílit vysokoškolské instituce, učinit hospodářský sektor konkurenceschopnější a prospět společnosti jako celku. Švédsko chce přispět k tomuto procesu tím, že nastolí otázku, jak lze lépe koordinovat jednotlivé strany trojúhelníku se zvláštním zaměřením na úlohu vzdělávání. Tím se bude zabývat konference konaná na přelomu srpna a září.

Po vysokých školách se požaduje, aby se angažovaly stejnou měrou ve vzdělávání, výzkumu a v inovacích. To předpokládá nové a modernější stanovisko vysokých škol a je to důležitou součástí procesu modernizace, který v jednotlivých zemích Evropy pokračuje různou rychlostí. Tento vývoj vyžaduje koordinovaná opatření na národní úrovni i na úrovni EU, včetně silnější interakce mezi postupy všech tří oblastí tvořících znalostní trojúhelník. Téma znalostního trojúhelníku vzbuzuje též v současnosti zvláštní zájem v souvislosti s rozhodnutím EU založit Evropský inovační a technologický institut (EIT).

Na konferenci *Znalostní trojúhelník utvářející budoucnost Evropy* bude přednášet řada mezinárodně známých autorů, politiků a expertů. Budou se zaměřovat zejména na úlohu znalostního trojúhelníku v širokých oblastech výzkumu, např. v lékařství a vědách o životě, v technice a v humanitních vědách, i na otázky podnikatelství ve vysokoškolském sektoru. Úloha regionů v Evropě bude ve vztahu k znalostnímu trojúhelníku také vzrůstat a bude se o ní diskutovat z různých hledisek. Konference se zúčastní také zástupci ze světa mimo EU a bude se hovořit o interakci mezi

vzděláváním, výzkumem a inovacemi v Číně a ve Spojených státech. Zvláštní schůze bude věnována situaci studentů a mladých vědců a jejich možnostem působení v rámci znalostního trojúhelníku.

Budoucí spolupráce v politice týkající se mládeže v EU

**12. až 14. září
ve Stockholmu**

(Městská knihovna –
ilustrativní obrázek)

Za švédského předsednictví bude uspořádána konference o budoucím rámci politiky EU týkající se mládeže. Na konferenci budou pozváni zástupci mladých lidí, generální ředitelé (*directors-general*) a úřední činitelé ze všech členských států EU, ze zemí ucházejících se o členství a zemí ESVO (Evropského sdružení volného obchodu). Rovněž budou pozváni vybraní experti v oblasti mládeže z různých částí Evropy.

Účelem konference je poskytnout účastníkům příležitost k setkání a k diskusi o podstatě budoucí spolupráce v politice týkající se mládeže v EU. Konzultace budou stavět na předešlých snahách, např. na sdělení Evropské komise *Strategie EU pro mládež – Investovat a posilovat*, na evaluacích současné spolupráce v oblasti politiky týkající se mládeže provedených členskými státy, na stínové zprávě Evropského fóra mládeže (EYF) a na výsledcích setkání mládeže o budoucí politice EU týkající se mládeže (*Youth Event on Future EU Youth Policy*), které se konalo 2. až 5. června v Praze.

Výsledky přispějí k diskusi v pracovní skupině pro mládež, která je součástí Rady. Rozhodnutí o novém rámci pro spolupráci v politice týkající se mládeže bude potom přijato na zasedání Rady ve dnech 26. a 27. listopadu.

Základ konference o politice mládeže budou tvořit tři samostatné, avšak úzce spolu související schůze. První den konference se mladí delegáti sejdou na setkání mládeže uspořádaném společně Zemskou radou pro švédské mládežnické organizace (*Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer* – LSU) a EYF. Paralel-

ně se setkají generální ředitelé z členských států EU odpovědní za záležitosti mládeže. Na obou setkáních se bude diskutovat o podstatě současných návrhů na budoucí spolupráci v politice zabývající se mládeží. Navečer prvního dne bude zahájena hlavní společná konference, k níž budou přizvány též země ESVO a kandidátské země. Konference bude sestávat z plenárních zasedání, především však ze seminářů jednotlivých pracovních skupin. Účastníkům budou předem sdělena témata s podrobnými informacemi, takže budou mít možnost vybrat si ta, o kterých budou chtít diskutovat. Očekává se, že se konference zúčastní kolem 250 lidí.

Neformální setkání ministrů školství

23. a 24. září v Göteborgu

Nejdůležitějším problémem vzdělávací politiky je, jak vytvořit pro žáky nejlepší podmínky tak, aby mohli dosáhnout co nejlepších výsledků. Často se zdůrazňuje, že nejdůležitějším faktorem v úspěšných školách jsou učitelé. Většina lidí se shoduje v tom, že způsobilosti učitelů jsou pro výsledky žáků ve škole rozhodující. Důležitá role učitelů a ředitelů škol bude zdůrazněna i na neformálním setkání ministrů školství.

Koncepce vzdělávání a dalšího vzdělávání učitelů hraje důležitou roli v získávání učitelské kvalifikace. Snadno se zapomíná na řadu dalších faktorů, které mohou být stejně důležité jako znalosti a dovednosti učitelů. Kromě vhodného výběru tohoto povolání je důležité uvedení do učitelské profese, prvních několik let vyučování a možnost dalšího vzdělávání a rozvíjení kvalifikace. Zásada celoživotního vzdělávání u této profese platí dvojnásob. Další vzdělávání by mělo být neustálým procesem a být jasně spojeno s každodenním úsilím o zlepšení školství. Programy vzdělávání učitelů zasahují relativně malý počet lidí, kteří se připravují na vstup do učitelské profese, zatímco další odborné vzdělávání učitelů zahrnuje všechny učitele, kteří již ve školství působí.

Ministerská schůzka se zaměří na to, jak členské státy a EU mohou zlepšit možnosti učitelů rozvíjet své dovednosti a znalosti.

Úloha odborného vzdělávání a přípravy

12. až 13. listopadu ve Stockholmu

Úloha odborného vzdělávání a přípravy (OVP) při plnění úkolů dneška a zítřka je název konference, jejímž účelem je poskytnout prostor pro sdílení zkušeností, znalostí, myšlenek a možných řešení vztahujících se k současným tématům a problémům ve vývoji OVP. Konference se zaměří na odborné vzdělávání a přípravu dospělých jak na sekundárním, tak na postsekundárním stupni.

Očekává se zhruba 200 účastníků konference zastupujících ministerstva a vládní agentury jednotlivých zemí, sociální partnery, Evropskou komisi a instituce EU zabývající se OVP a zástupců výzkumných institucí z oblasti OVP a vzdělávání dospělých.

Konference se zaměří na dvě hlavní témata:

- Krátkodobé úkoly spojené se současnou hospodářskou a finanční krizí;
- Výzvy budoucnosti a diskuse o problémech, s nimiž se střetávají všechny členské státy ve společném úsilí o rozvoj OVP.

Před přípravou konference byly členskými státy rozeslány krátké dotazníky. Záměrem tohoto šetření je získat informace o opatřeních, která členské státy zavedly proto, aby nabídly OVP a kvalifikační rozvoj dospělým jako reakci na hospodářskou a finanční krizi. Otázky šetření byly hlavně určeny k získání příkladů opatření financovaných z veřejných zdrojů. V průběhu konference budou prezentována různá opatření a bude příležitost o nich diskutovat nebo je přejímat.

Konference bude probíhat v plenárním zasedání a v seminářích. Poskytne dost prostoru pro diskusi.

Konference o genderových rozdílech ve výsledcích vzdělávání

17. a 18. listopadu

Studie ukazují značné rozdíly mezi školním prospěchem chlapců a dívek. Záměrem konference je zvýšit povědomí rozhodujících činitelů o důsledcích genderových rozdílů pro výsledky vzdělávání, zjistit, proč se genderové rozdíly objevují a pokud možno nalézt různé způsoby, jak se s nimi vypořádat.

Podle zjištění studie OECD PISA existují značné genderové rozdíly mezi výsledky vzdělávání u chlapců a dívek. Ve Švédsku i v několika dalších zemích dosahují dívky vyšších průměrných známek i lepší míru dokončení školy. Účast v dalším vzdělávání je také jasně závislá na genderu; ve Švédsku tvoří ženy 60 % vysokoškolských studentů a dvě třetiny účastníků dalšího vzdělávání. V severovýchodních zemích existují také známky genderových rozdílů ve znalosti čtení. Ačkoliv se genderové rozdíly v jednotlivých zemích OECD a EU liší, jsou například trendy účasti ve vysokoškolském vzdělávání v rámci OECD stejné.

Konference se bude zabývat genderovými rozdíly v závěrečných ročnících povinné školní docházky (ve Švédsku 7. – 9. ročník), ve středoškolském a vysokoškolském vzdělávání a ve vzdělávání dospělých.

Cílová skupina konference se skládá z rozhodujících činitelů, mezinárodních organizací a sítí v oblasti vzdělávání a příslušných veřejných agentur a úřadů. Výzkumní pracovníci a experti budou přednášet a posky-

tovat prezentace ve specializovaných seminářích. (Podrobný program bude uveden na webových stránkách.) Jako podkladový materiál pro konferenci bude vypracována zpráva Eurydice s názvem *Genderové rozdíly ve výsledcích vzdělávání: studie přijatých opatření a současná situace v Evropě* (*Gender differences in educational outcomes: a study of the measures taken and current situation in Europe*).

**Učit se vandrováním
(*Learning by leaving*) –
společná konference
evropských sítí mobility
19. a 20. listopadu
v Uppsale**

Konference se zaměří na vytváření sítí a spolupráci mezi zástupci sítí Europass, Euroguidance, Eurodesk a EURES. Hlavním tématem

konference bude mobilita v dnešní Evropě a možnosti spolupráce sítí mobility pro dosažení lepších výsledků ve třech hlavních oblastech:

- Mobilita mladých lidí s menšími příležitostmi;

- Jak získat pozornost mladých lidí;
- Využívání mezinárodních zkušeností.

Na pořádání konference spolupracují tři instituce: Mezinárodní kancelář pro vzdělávací programy (*Internationalella programkontoret*)¹, Řídící výbor pro mládež (*Ungdomsstyrelsen*)² a Zprostředkovatelna práce (*Arbetsförmedlingen*)³. Jednotlivé země mají na konferenci vyslat dva zástupce z každé sítě. Účastníci konference budou moci diskutovat o možnostech spolupráce a vzájemných úkolech v seminářích. Mohou se také zúčastnit prezentací v plénu.

**Zasedání Rady pro vzdělávání, mládež a kulturu
26. a 27. listopadu v Bruselu.**

Anna Konopásková

¹ <http://www.programkontoret.se>

² <http://www.ungdomsstyrelsen.se>

³ <http://www.arbetsformedlingen.se>

Pramen:

<http://www.se2009.eu/>

Atlas ohrožených jazyků

V únoru 2009 byla spuštěna elektronická verze nového vydání Atlasu ohrožených jazyků světa (*Atlas of the World's Languages in Danger*), který zpracovává UNESCO. Tento interaktivní digitální nástroj poskytuje aktualizované údaje o přibližně 2500 ohrožených jazycích na celém světě. Atlas může být neustále doplňován, opravován a aktualizován svými uživateli.

Atlas umožňuje vyhledávat podle několika kritérií. Jazyky jsou v něm uspořádány podle 5 stupňů vitality:

- v nebezpečí;
- určitě ohrožené;
- vážně ohrožené;
- kriticky ohrožené;
- zaniklé.

Některé údaje jsou zvláště varující. Z více než 6000 existujících jazyků na světě jich přes 200 zaniklo v posledních třech generacích, 538 je kriticky ohrožených, 502 vážně ohrožených, 632 určitě ohrožených a 607 v nebezpečí.

Atlas například uvádí, že 199 jazyky mluví méně než deset lidí a dalšími 178 od 10 do 50 lidí. Mezi nedávno zaniklými jazyky je manština (*Manx*), kterou se mluvílo na ostrově Man do roku 1974, kdy zemřel poslední mluvčí, jazyk *Aasax* (Tanzanie), se ztratil v roce 1976, jazyk *Ubykh* (Turecko) v roce 1992 a jazyk

Eyak (Aljaška) v roce 2008 se smrtí poslední mluvčí Marie Smith Jones.

Smrt jazyka vede ke ztrátě mnohých forem nehmátného kulturního dědictví, zvláště nedocentitelného dědictví tradic a ústního vyjadřování společenství, které jím mluvilo – od básní a legend až k příslovím a vtipům. Ztráta jazyků škodí také lidskému chápání biodiverzity, protože jazyky předávají mnoho znalostí o přírodě a vesmíru.

Práce prováděná více než 30 lingvisty, kteří se na Atlasu podíleli, ukazuje, že jev mizení jazyků se vyskytuje v každém regionu a ve velmi variabilních hospodářských podmínkách. V Subsaharské Africe, kde se mluví 2000 jazyky (téměř třetina z celkového počtu jazyků světa), je velmi pravděpodobné, že přinejmenším 10 % z nich se ztratí v průběhu příštích sta let. Atlas dále uvádí, že Indie, USA, Brazílie, Indonésie a Mexiko – země s velkou jazykovou rozmanitostí – mají

také nejvíce ohrožených jazyků. V Austrálii je 108 jazyků v různém stupni ohrožení. V metropolitní Francii je ohroženo 26 jazyků: 13 vážně, 8 určitě a 5 je v nebezpečí.

Situace popisovaná Atlasem však není všeobecně alarmující. Například Papua-Nová Guinea, jejíž lingvistická rozmanitost je největší na světě (mluví se zde údajně více než 800 jazyky), má relativně málo (88) ohrožených jazyků. Některé jazyky, které jsou v Atlasu označeny za zaniklé, se aktivně revitalizují, například kornština (*Cornish*) v Cornwallu a jazyk *Síshěě* v Nové Kaledonii, a je možné, že se opět stanou živými jazyky. Díky příznivé jazykové politice se zvyšuje počet mluvčích několika domorodých jazyků; centrální aymarština (*Aymara*) a *Quechua* v Peru, maorština na Novém Zélandu, *Guarani* v Paraguayi a několik jazyků v Kanadě, USA a Mexiku.

Atlas také ukazuje, že vlivem hospodářských faktorů, různé jazykové politiky a sociologických jevů, může mít

jeden jazyk v různých zemích odlišný stupeň vitality. Hlavní editor Atlasu se domnívá, že by bylo naivní a zjednodušující tvrdit, že velké bývalé koloniální jazyky, angličtina, francouzština nebo španělština jsou zabijáci a všechny menší jazyky jsou oběti. Je to subtilní souhra sil a Atlas pomůže obyčejným lidem, aby těmto silám lépe porozuměli.

Vytvoření interaktivního Atlasu je součástí programu UNESCO na ochranu ohrožených jazyků a bylo umožněno finanční podporou z Norska.

Anna Konopásková

Pramen:

<http://portal.unesco.org/en/ev.php->

[URL_ID=44605&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html](http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=44605&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html)

Odborné vzdělávání – zdravotnické profese ve Švýcarsku

Nové uspořádání profesní přípravy pro zdravotnické profese v důsledku integrace zdravotnických profesí do švýcarského systému odborného vzdělávání.

Nový švýcarský zákon o odborném vzdělávání z roku 2004 zahrnuje též oblasti zdravotnictví a sociálních věcí. Tato novelizace se vztahuje ke spolkové ústavě z roku 1999, kde je v článku 63 (*Spolek řídí odborné vzdělávání*) stanovena rozsáhlá pravomoc Spolku v odborném vzdělávání. To mělo za následek reformu zákona o odborném vzdělávání, při níž došlo k převedení oblasti zdravotnictví do spolkové kompetence.

Integrace vystřídala předchozí struktury, které se vytvořily v tomto profesním poli. Za vzdělávání ve zdravotnictví byl zodpovědný Švýcarský červený kříž, protože kantony na něj převedly řídicí kompetenci. Vzdělávání ve zdravotnických oborech probíhalo podle specifického systému, který měl málo společného se vzdělávacím systémem Spolku. Bylo pro něj rozhodující úzké spojení s aktéry a potřebami profesního pole a tradicemi (občanské) ženské profese. Vzdělání Švýcarského červeného kříže bylo ukončeno diplomem a strukturálně se nacházelo mezi dvěma stupni vzdělávacího systému: profesní přípravou (sekundární stupeň II) a terciárním stupněm. Profesní absolutoria nebyla kompatibilní se vzdělávacím systémem, což značně omezovalo profesní, vzdělávací a sociální mobilitu absolventů.

Formální integrace však nebyla pro nové uspořádání odborného vzdělávání dostačující – vyvolala nutnost řízení integračního procesu na různých úrovních odborného vzdělávání. Bylo třeba uskutečnit dva souběžné procesy:

- přizpůsobit absolutoria současnému systému švýcarského odborného vzdělávání;
- přizpůsobit proces utváření zákonů o odborném vzdělávání.

Uvnitř procesů bylo nutné vytvořit nové struktury.

OdASanté – nový aktér v odborném vzdělávání ve zdravotnických profesích¹

Milníkem integrace do zákona o odborném vzdělávání bylo založení národní střežové Organizace světa práce ve zdravotnictví (*OdASanté*) v květnu 2005. Tím bylo ukončeno budování institucí a struktur nutných pro uspořádání odborného vzdělávání podle zákona o odborném vzdělávání. Organizace světa práce (*Organisation der Arbeitswelt*), které existují pro různá profesní pole, hrají v odborném vzdělávání důležitou roli. Zodpovídají za obsahovou formu profesní přípravy v daných profesních polích a přísluší jim zadávání

požadavků na vytváření nových učebních plánů (základů učebních oborů).

OdASanté se skládá ze zástupců svazů profesních a zaměstnavatelských organizací ve zdravotnictví a svazů Švýcarské konference kantonálních zdravotnických ředitelů a jako národní střešová organizace je hlavním kontaktním partnerem spolkových úřadů kompetentních v odborném vzdělávání, především Spolkového úřadu pro odborné vzdělávání a technologii (BBT). *OdASanté* pracuje na stálém rozvoji odborného vzdělávání ve zdravotnických profesích. Přísluší jí předkládat požadavky na nové utváření učebních plánů. Například pro dvouletý učební obor v oblasti zdravotnictví a sociálních služeb, který je třeba nově vytvořit. V jejím profesním poli pracuje mnoho zaměstnanců bez ukončeného formálního vzdělání, ale s patřičnou profesní zkušeností, a proto *OdASanté* zkouší možnost uznávání informálně získaných kompetencí, kterou poskytuje zákon o odborném vzdělávání. Hlavním úkolem *OdASanté* je posouvat reformní záměry a rozvoj dopředu.

Odborný zaměstnanec ve zdravotnictví (FAGE)² – nová zdravotnická profese na sekundárním stupni II

V průběhu integrace profesní přípravy pro zdravotnické profese byl spolu s FAGE vytvořen nový učební obor. Tento profil povolání je výsledkem převedení zdravotnických profesí s absolutorií mezi sekundárním a terciárním stupněm. Vytváří nové zdravotnické profese na sekundárním stupni II a ukončení studia získáním diplomu na terciárním stupni.

Se schválením učebního plánu pro FAGE byla v roce 2002 poprvé zavedena zdravotnická profese v duálním systému. FAGE je hybridní zdravotnická profese, která zahrnuje oblasti péče a ošetřování, životního prostředí a utváření běžného života, administrativu a logistiku a medicínskou techniku. Vzdělávání trvá tři roky a učební plán stanovuje vzdělávací cíle v plánu odborné přípravy jako kompetence ve 4 uvedených oblastech, např.: *Poznat akutní případy a zajistit pomoc.*

FAGE zaznamenal razantní vzestup. Stal se jednou z deseti nejoblíbenějších profesí a v roce 2006 se umístil mezi učebními obory, které si nejvíce volí ženy, na čtvrtém místě. Odborná maturita zavedená v roce 1994, která umožňuje přístup na odbornou vysokou školu, byla zavedena v roce 2005 také ve zdravotnictví a sociální péči. Počet absolutorií již dosahuje 500.

Ukazují se však také problémy, které spočívají především ve formě nové profese. Žáci si přejí jednoznačnější zaměření na aspekt *péče* a koncept hybridní zdravotnické profese jim nevyhovuje. Hodnocení profesní přípravy FAGE v kantonu Curych ukazuje, že toto také zjevně odpovídá požadavkům praktické sféry.

Vzdělání FAGE sice vede na základě dnešního učebního plánu k běžnému ukončenému odbornému vzdělání na sekundárním stupni II (švýcarské vysvědčení způsobilostí), učební plán však ještě neodpovídá ve všech případech požadavkům BBT. V roce 2006 začala v zodpovědnosti nové *OdASanté* revize, která má být dokončena v roce 2009. Usiluje se o to, aby se označení profese FAGE změnilo, zatímco čtyři pole činností ve smyslu všeobecného vzdělání a tříletá doba vzdělávání zůstanou zachovány.

Integrace zdravotnických profesí – složitý reformní proces

Na úrovni odborného vzdělávání byly vstoupením nového zákona o odborném vzdělávání v platnost, založením *OdASanté* a vytvořením profese FAGE ukončeny důležité kroky v integraci zdravotnických profesí do systému odborného vzdělávání; přizpůsobování nového profesního pole *Zdraví* novým závěrečným zkouškám ještě probíhá. Z pověření BBT se proto například od roku 2004 pracuje na *referenčním modelu vybraných zdravotnických a sociálních profesí*, který se pokouší popsat pracovní úkoly v profesním poli na různých úrovních a kompetence k tomu potřebné a uvést je do vztahu s novým vzdělávacím systémem.

V reformním procesu integrace zdravotnických profesí do systému odborného vzdělávání lze v rámci odborného vzdělávání rozlišovat různé úrovně:

- úroveň systému odborného vzdělávání jako celku;
- úroveň struktur utváření uvnitř zdravotnictví;
- úroveň jednotlivých profesí.

Kromě toho se jasně ukazuje, že se učni i profesní pole budou muset přizpůsobit novým závěrečným zkouškám. Specifické postavení odborného vzdělávání jako zprostředkující instance mezi jednotlivcem a zaměstnáním vyvolává nutnost respektovat při novém utváření profesní přípravy zájmy obou. Zároveň se oba budou muset při novém utváření profesní přípravy přizpůsobit změnám. Tento proces potřebuje čas, je však za určitých rámcových podmínek možný.

Přeložila Jana Šatopletová

¹ <http://www.odasante.ch>

² *Fachangestellte Gesundheit*

Pramen:

Kraus, Katrin. Tradition und Neuordnung der Berufsbildung für Gesundheitsberufe in der Schweiz. Berufsbildung, 2007, Nr. 105, S. 42-43.

System řízení kvality v profesních školách

QmbS je zkratka pro systém řízení kvality pro profesní školy (*Qualitätsmanagement-system für berufliche Schulen*) v Německu. Je to souborný systém pro podporu profesionálního interního školního procesu řízení kvality.

V letech 1999 až 2002 provedlo oddělení profesních škol Státního ústavu pro školní kvalitu a výzkum vzdělávání společně se zeměmi Šlesvicko-Holštýnsko a Porýní-Falcko modelový pokus Komise Spolku a zemí pro plánování vzdělávání a podporu výzkumu nazvaný Rozvoj kvality v profesních školách (*Qualitätsentwicklung an Beruflichen Schulen – QUABS*). Náplní pokusu bylo konkrétní vyzkoušení různých systémů řízení kvality na zúčastněných školách. Bavorsko a Porýní – Falcko volily model EFQM (Evropské nadace pro řízení kvality), Šlesvicko-Holštýnsko se věnovalo certifikaci ISO. Model EFQM se rozšířil jako systém řízení kvality na různých školách a na různých druzích škol až po závazném zavedení tohoto systému v profesních školách v Dolním Sasku. V posledních letech se do popředí dostává další model, švýcarský systém Kvalita hodnocením a rozvojem (*Qualität durch Evaluation und Entwicklung – Q2E*).

V létě 2006 Státní bavorské ministerstvo vyučování a kultu pověřilo Státní ústav pro školní kvalitu a výzkum vzdělávání vytvořením systému řízení kvality pro profesní školy. Při tom se mají využívat zkušenosti jiných států a spolkových zemí. Systém se má orientovat podle švýcarského konceptu Q2E. Dále se požaduje úzké spojení s modelovým záměrem *Operativně samostatná škola* (*Operativ eigenständige Schule – OES*) v Bádensku – Württembersku.

Za první krok zodpovědné kvalitativní práce je považováno zohledňování existujících pojetí a zkušeností. Jsou to zkušenosti, výsledky a nástroje, které jsou v Bavorsku již k dispozici. Např. se jako základ používají koncepty externího a interního hodnocení a kvalitativní oblasti, které se v praktické evaluační práci již osvědčily. Projektový tým vypracoval během šesti měsíců koncept *QmbS*.

Cíle a funkce *QmbS*

QmbS vychází z teze, že management kvality utvářený kontinuálně, systematicky a transparentně

- posiluje pedagogický a organizační profil školy;
- optimalizuje úspěšnost a udržitelnost práce kolegia, vedení a správy školy;
- vytváří střednědobě nové volné prostory pro další rozvoj školy;
- zvyšuje spokojenost všech, kteří jsou do školního života zapojeni.

Náročnou a nákladnou kvalitativní práci profesních škol i samotný projekt je třeba měřit kritérii úspěchu. Pro projektový tým bylo vždy rozhodující, aby se *QmbS* stal pro školy použitelným nástrojem, který by neodrazoval svou složitostí. Respektovat se musely dva aspekty:

- *QmbS* má být systémem, pomocí něhož by školy mohly ve vlastní zodpovědnosti identifikovat a zpracovávat své silné a slabé stránky;
- systém musí být kompatibilní se systémem externího hodnocení, který již je v Bavorsku zaveden.

Stavební kameny *QmbS*

Systém řízení kvality profesních škol vhodný pro praxi se skládá z několika stavebních kamenů. Ústředním prvkem je *pojetí kvality specifické pro školu*, které mají vypracovat sami zúčastnění a které je směrodatné pro všechny následující aktivity. Pojetí kvality odráží rámcové podmínky strategie vzdělávání i cíle profilování specifické pro školu. Kromě toho vyjadřuje vědomí interní školní kvality.

Dalšími dvěma stavebními kameny jsou *individuální zpětná vazba* a *individuální hodnocení*. Ty se vztahují k prvnímu stavebnímu kamenu. Pomocí individuální zpětné vazby, kterou lze získat např. od žáků prostřednictvím anket, u kolegů formou kolegiální hospitace, dostanou vyučující osobní odkazy na svou práci. Interní evaluace pozoruje školu jako celek. Na základě objektivních údajů, které lze získat pomocí dotazníků, se zjistí, kde je třeba školní práci zlepšit.

Tyto obtížné, citlivé i nákladné procesy se musejí profesionálně řídit. K tomu slouží čtvrtý stavební kámen *řízení kvalitativního procesu*.

Systém řízení kvality je doplněn externím hodnocením, které je v Bavorsku již zavedeno. Koncept je kompatibilní s jeho kvalitativními oblastmi. Jak dalece bude v budoucnu certifikace škol doplňovat proces rozvoje kvality, ukáže průběh procesu.

QmbS je jako celek více než souhrn částí

Zahrnuje jednotlivé aspekty procesu řízení kvality do logického celku a popisuje uzavřený celistvý systém. Vyzkoušené bavorské nástroje externího hodnocení se mohou většinou používat pro dílčí procesy interního hodnocení, individuální zpětné vazby a řízení. Externí evaluace pomocí zavedených evaluačních týmů by se mohla vyvinout v metaevaluaci, která slouží ke zkou-

mání kvality školního sebehodnocení. Tento postup se používá v mnoha zemích.

Proces realizace

Projektová skupina i zodpovědný referát na ministerstvu kultury kladou důraz na úzkou spolupráci se školami. Kontaktním partnerem ve školách je tým *QmbS*, který je složen z pěti až deseti kolegů. S těmito kontaktními partnery projektová skupina pořádá semináře, na nichž představuje jednotlivé stavební kameny a na příkladech vysvětluje, jak se již v malých skupinách dá pracovat na reálných otázkách specifických pro školu.

Příručka kvality

Projektová skupina Státního ústavu pro školní kvalitu a výzkum vzdělávání vypracovala Příručku kvality. Je to vlastně pořadač, který roste s projektem a kromě koncepčních dokumentů k *QmbS* obsahuje návody, seznamy, předlohy pro dokumentaci a nástroje ke všem

vedeným dílčím oblastem. To vše se při každém setkání pokusných škol aktualizuje.

Proces zkoušení *QmbS* je tedy v plném proudu. Koncept má být v roce 2009 nabídnut všem profesním školám v Bavorsku. Do té doby mají být také k dispozici vyzkoušené materiály. Záměrem je motivovat co nejvíce profesních škol ke kontinuální interní kvalitativní práci.

Přeložila Jana Šatopletová

Pramen: Zöller, Arnulf. „QmbS“ – praxistaugliches Qualitätsmanagementsystem für berufliche Schulen. Ein Gesamtsystem zur Unterstützung eines professionellen schulinternen Qualitätsmanagementprozesses. Berufsbildung, 2007, Nr. 107/108, S.19-21.

Digitální kompetence v celoživotním vzdělávání

Evropská komise vydala stručnou zprávu, kterou připravilo Společné výzkumné středisko (Joint Research Centre – JRC) a Ústav pro výhledové technické studie (Institute for Prospective Technological Studies – IPTS). Záměrem zprávy je shrnout klíčové závěry vyplývající z výzkumu IPTS, který se zabýval potřebou osvojit si digitální kompetence pro život, práci a vzdělávání v evropské informační společnosti.

Digitální gramotnost sestává ze schopnosti využívat digitální prostředky a informační a komunikační technologie (IKT), chápat a kriticky hodnotit různé aspekty digitálních prostředků a jejich obsah a efektivně komunikovat v různém kontextu. Digitální kompetence zahrnují podle definice z doporučení EK o klíčových kompetencích (EK, 2006) suverénní a kritické využívání IKT v zaměstnání, ve vzdělávání a dalším rozvoji a při podílení se na životě společnosti. Tato široká definice digitálních kompetencí poskytuje nezbytný kontext (tzn. znalosti, dovednosti a postoje) pro práci, život a vzdělávání ve znalostní společnosti.

Mladí lidé ve 27 zemích EU jsou dosti dobře vybaveni základními internetovými dovednostmi. Podle šetření Eurostatu v roce 2007 neprovádělo pouze 11 % 16-24letých žádnou činnost spojenou s Internetem, ve věkové skupině 55-74 let to bylo 71 %. Vzdělání je rozlišovací faktor, protože podíl lidí, kteří nikdy nepracovali s Internetem, činí 40 % z celkové populace EU, avšak pouze 12 % z vysoce vzdělaných a 63 % z lidí s nízkým nebo žádným vzděláním. Velká část evropských uživatelů Internetu se také angažuje ve společenských aktivitách spojených s počítačem. Např. v srpnu

2007 bylo v Evropě 127,3 milionu uživatelů společenských sítí, tj. 56,4 % evropských uživatelů Internetu starších 15 let. Využívání společenských možností Internetu se v jednotlivých zemích liší. Např. blogy používá 51,4 % španělských uživatelů Internetu a jen 26,7 % německých uživatelů. *YouTube* je nejnavštěvovanější webovou stránkou (od 2. do 5. místa) téměř ve všech evropských zemích. Aktivní využívání počítačových sítí má vliv i na veřejné služby: státní správu, zdravotnictví, vzdělávání apod.

Pokročilé digitální kompetence nevyplývají automaticky ze schopnosti používat nástroje IKT. Požadavky na dovednosti a znalosti se týkají:

- **Soukromí a bezpečnost:** Vysoký podíl mladých uživatelů (79 %) není dost opatrný při sdílení soukromých informací a 40 % uživatelů společenských sítí starších 50 let by poskytlo své skutečné kontaktní informace online. Povědomí o problémech internetové bezpečnosti je důležité u sítí a u obsahu vytvářeného uživateli.
- **Etické a legální užívání:** 32 % teenagerů je kyberneticky šikanováno (*cyberbullied*), což způsobilo, že školy zakazují přístup ke společenským mediálním sítím. Výzkum ukazuje, že jen 37 % žáků je si vědomo pravidel

del dodržování práva na duševní vlastnictví u onlinových materiálů.

- *Kritický postoj při vytváření obsahu* je důležitý pro zaměstnatelnost: 22 % zaměstnavatelů si prověřuje potenciální zaměstnance na společenských počítačových stránkách. 21,4 % podniků v USA zjistilo, že jejich zaměstnanci vystavují citlivé informace v blogu nebo podobných nástrojích.
- *Kritický postoj při užívání obsahu* je nutný: Onlinový obsah ovlivňuje rozhodování a činnost lidí. 34 % evropských uživatelů Internetu se podle informací z blogu rozhodlo nekoupit určitý produkt. Online informace vedly 7,9 % respondentů studie *eUser* k tomu, aby se neřídili radami lékaře, a 19,5 % k tomu, aby k lékaři vůbec nešli. Školy zakazují užívání *Wikipedie*, protože se ukazuje, že žáci nemají dovednosti potřebné k jejímu kritickému a odpovědnému využívání.

Strategie celoživotního vzdělávání musí reagovat na rostoucí potřebu pokročilých digitálních kompetencí pro všechna povolání a všechny žáky. Učení se digitálním dovednostem se nesmí zaměřovat na jeden samostatný vyučovací předmět – musí být zasazeno do vyučování všech předmětů. Budování digitální kompetence a vyučováním IKT by mělo začít co možná nejdříve, tzn. v základním vzdělávání, učením se, jak využívat digitální nástroje kriticky, suverénně a tvořivě, a přitom dávat pozor na bezpečnost a soukromí. Učitelé musí být sami vybaveni digitálními kompetencemi, aby mohli tento proces podporovat.

DOPORUČENÍ

Umožnit pedagogické inovace s digitální kompetencí

- *Vzdělávání učitelů.* Vzdělávání učitelů ve všech oborech by mělo zahrnovat digitální kompetence pro učitele a jejich vyučování, nesoustřeďovat se jen uživatelské dovednosti učitelů v IKT. Tato témata by měla být součástí počátečního i dalšího vzdělávání učitelů. Vzdělávání by mělo brát v úvahu aspekty využívání IKT jako učebního nástroje ve vyučování jednotlivým předmětům i jako nástroje používaného žáky při zpracování ročníkových prací a při mimoškolních vzdělávacích činnostech.
- *Osvojování digitální kompetence v kontextu.* Žáci by měli mít dovoleno a doporučeno používat IKT při učení, vyhledávání informací a dělání úkolů. Tak se naučí kreativně využívat digitální nástroje a prostředky v různých předmětových oblastech a brát přitom v úvahu zvláštnosti jednotlivých předmětů, např. vyhledávání

relevantních informací, odhadování spolehlivosti onlinových informací, aspekty práva na duševní vlastnictví, kritický postoj při publikování obsahu online.

- *Inovativní učební metody také podporují digitální kompetence.* Integrace IKT do vzdělávání prostřednictvím inovativních metod vyučování a učení nezávisí na vyučovacím předmětu. IKT mají potenciál umístit žáky do centra učení a angažovat je aktivně v učebním procesu, podporovat učení objevováním a zkušeností, dovednosti řešit problémy apod. To spojuje dovednosti vztahující se k pokročilým digitálním kompetencím, např. onlinovou spolupráci, se suverénním a kritickým používáním digitálních nástrojů.

Včlenit digitální kompetence do organizačních strategií

- *Povědomí o důležitosti digitálních kompetencí.* Učitelům, ředitelům škol a rodičům je třeba zdůrazňovat význam pokročilých digitálních kompetencí. Měla by být ustavena systematická strategie vzdělávání a aktualizace dovedností učitelského sboru a také podpůrné služby a sítě pro učitele zahrnující digitální nástroje v institucionálním učebním prostředí.
 - *Integrovat digitální kompetence v nejširším slova smyslu do všech kurikul.* Vzdělávací politika by měla zajistit zahrnutí digitální gramotnosti do kurikul základního a středního vzdělávání. Digitální kompetence by se měly začít budovat již v základním vzdělávání tím, že se žáci naučí používat digitální nástroje suverénně, kriticky a tvořivě.
 - *Podporovat digitální kompetence ve strategiích celoživotního vzdělávání.* Digitální kompetence musí být ve strategiích celoživotního vzdělávání prioritou, protože IKT jsou důležitým nástrojem pro trávení volného času, učení a práci ve všech oborech. Profesní příprava na pracovišti by měla též věnovat pozornost IKT, stanovit a propagovat normy pro onlinovou interakci pracovníků o problémech souvisejících s prací.
- ### Uznat technologické inovace a mít z nich prospěch
- *Pravidelně posuzovat strategie digitálních dovedností.* V současné době je pojetí digitálních kompetencí přetvářeno se vznikem a používáním nových společenských počítačových nástrojů, které s sebou přinášejí nové dovednosti týkající se spolupráce, sdílení, otevřenosti, reflexe, vytváření identity a také problémy, např. zaručení kvality informací, důvěry, spolehlivosti, soukromí a bezpečnosti. Technologie a jejich užívání se však vyvíjejí a dávají vzniknout novým dovednostem a kompetencím. Proto by se metody digitálních kompetencí měly dynamicky a pravidelně revidovat.
 - *Podporovat informální učení ve vznikajících onlinových komunitách.* Společenské počítačové nástroje se rychle vyvíjejí a neustále kolem sebe vytvářejí nové

komunity. Tyto komunity a technologické platformy jsou důležitými místy pro osvojování dovedností IKT, protože sbírají znalosti různých uživatelů a motivují nové lidi k používání IKT. Je třeba vytvářet zdroje, které podporují povědomí o pokročilých digitálních kompetencích a zdůrazňují jejich potřebu pro učící se lidi a jejich komunity, např. stránky určené specifickým cílovým skupinám, jež mohou informální učící se mezi sebou sdílet.

▪ **Spojit digitální kompetence a e-kvalifikace (eSkills)**¹. Kurzy IKT poskytované v odborném a vysokoškolském vzdělávání, v profesní přípravě na pracovišti a ve vzdělávání dospělých by měly věnovat pozornost pokročilým digitálním kompetencím, nejen uživatelským dovednostem. Poskytování příležitosti účastníkům osvojit si e-kvalifikace ve spojení s jinými vyučovacími předměty by podpořilo vytvoření interdisciplinárních vzdělávacích cest (technických + společenských + obchod-

ních). To by absolventy a pracovníky vybavilo interdisciplinárními perspektivami a dovednostmi spolupracovat, což by naopak umožnilo rozvíjet inovace a tvořivost s digitálními technologiemi.

Anna Konopásková

¹ *K problémům s překladem termínu eSkills viz Editorial, Zpravodaj, 2008, č. 718.*

Pramen: Digital competences for lifelong learning : policy brief / Kirsti Ala-Mutka, Yves Punie and Christine Redecker.- Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2008. - 8 p. - (Joint Research Centre - Institute for Prospective Technological Studies JRC48708) <ftp://ftp.jrc.es/pub/EURdoc/JRC48708.TN.pdf>

Flexibilizace a profesní princip – antagonismus nebo dvě strany jedné mince?

Přibývá práce orientovaná na znalosti a intenzivní práce se znalostmi. Požadavky na činnosti odborných sil se stávají komplexnější, mezioborové kompetence významnější. Podíl odborných pracovišť, která potřebují, aby zaměstnanci měli mezinárodní a interkulturní odborné kompetence, roste. Evropská politika odborného vzdělávání postupuje kupředu. Šance Evropského rámce kvalifikací a Evropský systém kreditů pro transparentnost, srovnatelnost, rovnocennost a uznávání odborných absolutorii sice vidíme, zároveň však zažehnáváme nebezpečí zrušení profesního principu na základě uznávání dílčích kvalifikací.

Demografická změna vede zatím v podnicích především ke stárnutí zaměstnanců a teprve od roku 2020 povede k citelně se zmenšujícímu počtu výdělečně činných osob. Dorostu je nedostatek, není dostatečně kvalifikovaný a účast na dalším vzdělávání je celkem malá, a proto se poptávka po kvalifikacích a jejich nabídka dostává do nerovnováhy. Hrozí rostoucí nedostatek kvalifikovaných odborných sil. Tyto společenské a hospodářské tendence dopadají na vývoj v systému odborného vzdělávání, který vyvolává širokou debatu o flexibilizaci.

Ohrožení integrační síly duálního systému

V předdimenzovaném systému přechodů existují možnosti absolvovat smysluplné nabídky vedoucí ke zlepšení vzdělávacích šancí, mnohem častěji se však vyskytují zbytečné *vyčkávací smyčky*. To dokládají studie o přechodech vypracované ve Spolkovém ústavu odborného vzdělávání (BIBB) a druhá Národní zpráva o vzdělává-

ní (*Nationale Bildungsbericht*), ke které mohl BIBB značně přispět rozsáhlými zvláštními hodnoceními.

Šance uzavřít podnikovou učební smlouvu bezprostředně po škole se vzhledem ke změně požadavků na vzdělání a zaměstnání a praxi výběru podniků výrazně zhoršily především pro žáky s ukončenou hlavní školou (*Hauptschule*), bez ukončené školy nebo s migračním zázemím. Duální systém ztrácí sílu kompenzovat znevýhodnění způsobená vysoce selektivním školským systémem. Z výrazného rozšíření profesní přípravy v profesních školách téměř výhradně profitují mladiství se středním vzděláním nebo se způsobilostí k vysokoškolskému studiu (*Hochschulreife*). Ti, kdo tímto vývojem ztrácejí, jsou jak v duálním systému, tak i v odborném školství znevýhodnění mladí lidé. Již nebudou integrováni přes duální systém do vzdělávání a zaměstnání, zároveň však také nemohou profitovat z rozšířené nabídky odborného školství.

Úkoly pro systém (odborného) vzdělávání

Potřebujeme systém (odborného) vzdělávání schopný přiměřeně a rychle reagovat na změny kvalifikačních požadavků a umožňovat poskytování vyšších kvalifikací ve značném rozsahu, zároveň však skutečně zajišťovat *vzdělávání pro všechny*. Debata o flexibilizaci se dá chápat jako reakce na tyto výzvy. Stěžejní obsah této debaty lze popsat několika postuláty.

Připustit alternativní cesty k rozsáhlé kompetenci profesního jednání

Odborné vzdělávání, které úspěšně připravuje na výdělečný život, poskytuje nejen profesní dovednosti v užším slova smyslu, nýbrž je také vzděláváním, které rozvíjí personální, sociální a metodické kompetence. Názory se liší v tom, jak lze vyváženě uskutečňovat cíle trhu práce a cíle vzdělávání. Bezpodmínečné dodržování velkého, do sebe uzavřeného oboru vzdělávání, jehož části jsou tvořeny a uskutečňovány jako celek, stojí proti pojetí, že se plná kompetence profesního jednání dá získat například prostřednictvím vzdělávacích stavebních kamenů. Obě pojetí jsou dobře zdůvodněna, avšak dosud empiricky nevyzkoušena. Je zjevné, že ani klasická duální profesní příprava, ani odborné vzdělávání v celodenní škole nemůže garantovat *vzdělávání pro všechny*, a proto je třeba vyzkoušet alternativní koncepty s otevřeným výsledkem a validní vědecké srovnání.

Více otevřít a rozšířit systém profesní přípravy směrem ke školnímu odbornému vzdělávání

S flexibilním spojením a rovnocenným postavením školního odborného vzdělávání a duální profesní přípravy je spojeno očekávání, že dosavadní nedostatky systému odborného vzdělávání lze odstranit. S větším podílením a uznáváním školního odborného vzdělávání by mohl vzniknout konjunkturně pevný vzdělávací systém, který by flexibilně zajišťoval vzdělávání v nutné šíři také v dobách nedostatečných podnikových nabídek. Zároveň změněná rovnováha mezi systematicky poskytovanými znalostmi a znalostmi získanými zkušeností je jako základna dovednosti profesního jednání argumentem pro rozšiřování nabídek školního odborného vzdělávání popřípadě pro nové kombinace podnikového a školního odborného vzdělávání pro mladé lidi s dobrým prospěchem. Mělo by se začít na obou koncích poptávky po vzdělávání. Profesní školy a podniky by mohly společně vytvářet atraktivnější nabídky pro výkonnostně silné a zároveň se více otevřít výkonnostně slabším. Vhodné školní koncepty orientované na praxi, třeba koncept výrobních škol, však nejsou dosud realizovány pro předprofesní ani pro profesní přípravu. Protagonisté duálního systému při orientaci na uznávané duální učební obory zpochybňují, že odborné vzdělávání ve škole může úspěšně poskytovat

dovednost profesního jednání. Je na čase vyzkoušet a empiricky zkoumat různé modely v širším měřítku.

Utvářet obory profesní přípravy s orientací na kompetence a výsledky

Kritika nabídek vzdělávání orientovaného na výsledky zní, že orientace na kompetence téměř automaticky ústí do poskytování kvalitativně méně hodnotných dílčích kvalifikací a do *výcviku dovedností* bez nároku na vzdělání. Koncept učebních řádů orientovaných na kompetence, který byl vytvořen v BIBB a je také základem vzdělávacích stavebních kamenů, zahrnuje vzdělávací a výchovný aspekt profesní přípravy. Zastánci orientace na kompetence a výsledky učení nechtějí v profesní přípravě umožňovat pouze flexibilitu. Chtějí také utvářet učební plány nezávisle na učebním místě, aby se využily všechny existující vzdělávací kapacity. I tato vzájemně nesmiřitelně proti sobě stojící tvrzení by měla být empiricky přezkoumána prostřednictvím solidních srovnání.

Vytvořit prostupnost a rovnocennost

Jedno procento studentů začátečníků nemá formální oprávnění k přístupu na vysokou školu. Vedle sebe stojí bez vztahu nové bakalářské studijní obory zaměřené profesně prakticky a zkoušky kvalitního odborného dalšího vzdělávání ze Zákona o odborném vzdělávání. Přibývá počet duálních studijních oborů, téměř však neexistuje započítávání profesně získaných kompetencí ke studijním výsledkům. Při stoupajícím počtu kvalitních profesních příprav a zkoušek odborného dalšího vzdělávání chybí možnost, aby se např. uznávaly rovnocenně jako bakalářská absolutoria. Uznávané *královské cesty* v profesní přípravě však budou třeba, protože jen zvyšováním kvót ukončeného vysokoškolského vzdělání se expanze vzdělávání a poskytování vyšší kvalifikace dosáhnout nedá. Je paradoxní, že v Německu je nedostatečná prostupnost mezi vzděláváním na odborných školách a duální profesní přípravou. Stejně skupiny, které právem požadují více prostupnosti a rovnocennosti mezi profesní přípravou a vysokými školami, zaujímají odmítavé stanovisko, pokud jde o započítávání kompetencí získaných v odborném školním vzdělávání nebo připuštění ke zkouškám organizovaným komorou.

Vzhledem k záměru rámce kvalifikací jsou to anachronismy, které brání flexibilitě a představují značné bariéry pro poskytování více a vyšších kvalifikací. Zde se požadují politická rozhodnutí na úrovni zemí a spolku, která by vzhledem k filozofii evropského a německého rámce kvalifikací, kterou sdílí spolek i země, odstraňovala nevhodné překážky celoživotního vzdělávání.

Přeložila Jana Šatopletová

Pramen: Kremer, Manfred. Flexibilisierung und Berufsprinzip – Antagonismus oder zwei Seiten einer Medaille? Berufsbildung in Wissenschaft und Praxis, 2008, Nr. 4, S. 3-4.

Co nového v časopisech

Journal of vocational education and training	
<p>TAYLOR, Maurice C., AYALA, Gabriel E. and PINSET-JOHNSON, Christine.</p> <p>Understanding learning transfer in employment preparation programmes for adults with low skills. [<i>Pochopení přenosu znalostí v přípravných programech v zaměstnání pro dospělé s nízkou kvalifikací.</i>]</p> <p>JVET, Vol. 61, 2009, no. 1, p. 1-13, lit 31.</p> <p>Kanadská studie zkoumá, jak dochází k přenosu znalostí v přípravných programech v zaměstnání pro dospělé s nízkou gramotností. 4 různé programy zkoumají dospělé žáky, instruktory a vedoucí na pracovišti. Ukazuje se, že znalosti se přenášejí prostřednictvím životních rolí, které dospělí v programu hrají – základy počítačové gramotnosti, ústní komunikace a další vzdělávání jsou vodítkem pro přenos a model času/role přenosu znalostí vysvětluje vyučovací strategie používané ve třídě a na pracovišti. Zjištění objasňují rozvíjení sociálně kulturních znalostí dospělých a význam partnerství mezi žákem, instruktorem a vedoucím.</p>	<p>PALMER, Robert.</p> <p>Formalising the informal: Ghana's National Apprenticeship Programme. [<i>Formalizovat informální: národní program učňovství v Ghaně.</i>]</p> <p>JVET, Vol. 61, 2009, no. 1, p. 67-83, lit. 53.</p> <p>Od roku 2001 se vláda znovu zaměřuje na rozvoj kvalifikací a s tím spojený boj s nezaměstnaností v Ghaně. Odborné a profesní vzdělávání a příprava (TVET) je považováno za významné spojení s prací. Obavy z velkého počtu absolventů nižších středních škol, kteří nemají přístup k dalšímu formálnímu vzdělávání, vedly politiky k požadavku ustavit Národní program učňovství a ambiciózní plány byly uskutečněny za účelem ustavení regulovanějšího nebo formalizovanějšího systému učňovství. Článek zkoumá tyto plány a uvádí, že vláda by měla zvážit činnosti navrhované v rámci Národního programu učňovství a poučit se z předcházejících programů, které se v Ghaně i jinde pokoušely o povýšení informálního učňovství.</p>
<p>VELDE, Christine.</p> <p>Employers' perceptions of graduate competencies and future trends in higher vocational education in China. [<i>Vnímání kompetencí absolventů zaměstnavateli a budoucí trendy ve vysokoškolském vzdělávání v Číně.</i>]</p> <p>JVET, Vol. 61, 2009, no. 1, p. 35-51, lit. 20.</p> <p>Čínská ekonomika je na předním místě ve světě. Funguje v tržní ekonomice i v pozůstatcích příkazového byrokratického systému. Byly uskutečněny reformy, které dopadají i na vzdělávací systém. Čína potřebuje kvalifikované pracovníky. Průzkum kurikul byl proveden v Mezinárodní škole designu a obchodu v Šanghaji v letech 2005/2006. Cílem bylo sladit výsledky absolventů s požadavky zaměstnavatelů. Jaké postoje, chování a schopnosti považují zaměstnavatelé za žádoucí. Šetření využívalo kvantitativní i kvalitativní informace. V příloze je dotazník pro zaměstnavatele v angličtině a čínštině.</p>	<p>SALTER, Annette and BOUND, Helen.</p> <p>Using a profiling instrument to design teacher professional learning. [<i>Použití profilovacího nástroje k navrhování profesního vzdělávání učitelů.</i>]</p> <p>JVET, Vol. 61, no. 1 (2009), p. 53-66, 1 tab., lit. 26.</p> <p>Existuje jen malé povědomí o tom, jak se vyvíjí pedagogické uvažování a praxe, používají-li učitelé informační a komunikační technologie (IKT). Zejména v odborném školství je nedostatek znalostí o tom, jak se učitelé vyrovnávají s úkoly, které používání IKT přináší. Otázka je, jak učitele nejlépe podporovat při zvládnání těchto nových úkolů. Článek referuje o nástroji, který identifikuje silné stránky učitelů a potřeby profesního rozvoje. Údaje shromážděné pomocí profilovacího nástroje byly použity k analýze potřeb profesního vzdělávání u učitelů odborných předmětů ve třech regionálních oblastech ve veřejných odborných školách a ve školách dalšího vzdělávání.</p>
<p>BURKE, Linda, MARKS-MARAN, Diane J., OOMS, Ann, WEBB, Marion and COOPER, Denise.</p> <p>Towards a pedagogy of work-based learning: perceptions of work-based learning in foundation degrees. [<i>K pedagogice učení založeného na práci: vnímání učení založeného na práci ve studiu k dosažení základního diplomu.</i>]</p> <p>JVET, Vol. 61, 2009, no. 1, p. 15-33, lit. 53.</p> <p>Kurzy vedoucí k dosažení základního diplomu (FD) začleňují do kurikula učení založené na práci (WBL). WBL je považováno za důležitou součást profesních programů a popisováno jako spojení práce s učením. Agentura pro zajišťování kvality ve vzdělávání (<i>Quality Assurance Agency – QAA</i>) uvádí, že WBL je integrální součástí FD, která umožňuje studentům přijmout na pracovišti vhodné role tak, aby si osvojili a používali dovednosti naučené v programu. Zjištění evaluační studie vývoje a poskytování FD na Kingston University v Londýně ukázala rozdíly v chápání WBL mezi řediteli kurzů a studenty s důrazem na založené na práci a malým důrazem na učení. V důsledku toho byly použity odlišné modely WBL. Zjištění studie byla porovnána s literaturou o modelech a definicích WBL i s tím, jak se učí studenti v profesních programech. V závěru je navržena pedagogika WBL.</p>	<p>GONZÁLEZ, José Maria, ARQUERO, José Luis and HASSALL, Trevor.</p> <p>Pressures and resistance to the introduction of skills in business administration and accounting education in Spain: a new institutional theory analysis. [<i>Tlaky a odpor k zavedení kvalifikací v obchodní správě a účetnictví ve Španělsku: nová analýza institucionální teorie.</i>]</p> <p>JVET, Vol. 61, 2009, no. 1, p. 85-102, lit. 41.</p> <p>Učitelé, studenti a odborníci potvrzují potřebu zavést kvalifikace do vzdělávání v obchodní administrativě a účetnictví ve Španělsku. Článek využívá Novou institucionální sociologii k analýze tlaků na zavedení politiky začleňování kvalifikací do vzdělávání v obchodní administrativě a účetnictví a strategické odezvy španělských univerzit a institucionálních charakteristik, které určují tuto odezvu. Studie využívá množství zdrojů včetně rozhovorů, dotazníků, pozorování neformálních diskusí a dokumentů. Vlivem evoluce některých institucionálních charakteristik se strategie stává kompromisem. Nová institucionální sociologie je též vhodná pro rozvíjení budoucího výzkumu změn způsobených zaváděním Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání (EHEA) ve většině zemí EU.</p>

Nové knihy v knihovně

CEDEFOP.

Implications of demographic change for vocational education and training in the EU. [*Důsledky demografických změn pro odborné vzdělávání a přípravu v EU.*] Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2009. 123 s. (Cedefop Panorama series ; Sv. 162) ISBN 978-92-896-0583-0 Sg. 26797

CEDEFOP.

Professionalising career guidance : practitioner competences and qualification routes in Europe. [*Profesionalizace kariérního poradenství. Kompetence odborníků z praxe a kvalifikační cesty v Evropě.*] Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2009. 107 s. (Cedefop Panorama series ; Sv. 164) ISBN 978-92-896-0571-7 Sg. 26795

CEDEFOP.

Continuity, consolidation and change : towards a European era of vocational education and training. [*Kontinuita, konsolidace a změna. K evropské éře odborného vzdělávání a přípravy.*] Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2009. 149 s. (Cedefop Reference series ; Sv. 73) ISBN 978-92-896-0585-4 Sg. 26801

*Z obsahu: Lisabon – Kodaň – Bordeaux * Hlavní sociálně-ekonomické úkoly * Posilování spojení s trhem práce * Řízení a financování OVP * Zvyšování atraktivnosti OVP * Zvýšení přístupu k OVP zaměřením na spravedlivost * Celoživotní vzdělávání prostřednictvím OVP * Zlepšování kvality OVP * Dosahování cílů EU a uplatňování evropských nástrojů * Statistiky a indikátory – cesta vpřed * OVP po roce 2010.*

EUROPEAN COMMISSION.

New skills for new jobs : anticipating and matching labour market and skills needs. [*Nové kvalifikace pro nová pracovní místa. Předvídání a sladování potřeb trhu práce a kvalifikací.*] Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2009. 34 s. ISBN 978-92-79-11211-9 Sg. 26805

*Z obsahu: Nové kvalifikace: klíč k většímu počtu lepších pracovních příležitostí * První posuzování potřeb kvalifikací a trhu práce do roku 2020 * Předpovídání a sladování: agenda nové kvalifikace pro nová pracovní místa.*

EACEA; EURYDICE.

Early childhood education and care in Europe: tackling social and cultural inequalities. [*Předškolní výchova a péče v Evropě: omezení sociálních a kulturních nerovností.*] Brussels : Eurydice, 2009. 186 s. ISBN 978-92-9201-007-2 (též ve francouzštině) EACEA – Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast. Sg. 26802

*Z obsahu: Vliv kvalitního výchovy a péče na rozvoj malých dětí: přehled literatury * Podkladové indikátory * Přístup k předškolní výchově a péči * Organizace poskytování a metody*

*výchovy * Vzdělávání a příprava personálu a profesní profil * Financování předškolního vzdělávání a péče.*

MARTIN, Paul a BATESON, Patrick.

Úvod do teorie a metodologie měření chování. 1. vyd. Praha : Portál, 2009. 221 s. Název originálu: *Measuring behaviour.* ISBN 978-80-7367-526-4 Sg. 26793

Výzkum pravděpodobně nepřinese ovoce, zůstane-li časově neohraničený a nikdy se nezaměří na konkrétní problémy. Naopak, sleduje-li se jeden problém rigidně a neflexibilně na úkor všeho ostatního, mohou se ztratit potenciálně důležité nové nápady a pozorování.

BROŽOVÁ, Stanislava et al.

The Education System of the Czech Republic. 1. vyd. Prague : Institute for Information on Education, 2008. 96 s. ISBN 978-80-211-0562-1 Sg. 26786

KOŠŤÁLOVÁ, Hana, MIKOVÁ, Šárka a STANG, Jiřina.

Školní hodnocení žáků a studentů : se zaměřením na slovní hodnocení. 1. vyd. Praha : Portál, 2008. 151 s.

ISBN 978-80-7367-314-7 Sg. 26785

Přirozenou součástí autentického učení je učitelova hodnotící činnost nekontrolní povahy. Učitel sbírá informace o tom, jak se žáci k úkolu stavějí, jak využívají během učení již zvládnuté postupy, jak rozpoznávají, co se musejí ještě naučit, jak zkoušejí neprošlapané cesty. Všimá si také, do jaké míry chápou vztahy mezi složkami studovaných problémů, jak umějí vybrat důležité informace, vyhodnotit poznatky, použít je, využít dosavadní znalosti a propojit je s novými. Žáci pracují a učitel přitom nablíží do jejich procesů myšlení.

HENDL, Jan.

Přehled statistických metod : analýza a metaanalýza dat. 3., přepracované vyd. Praha : Portál, 2009. 695 s. ISBN 978-80-7367-482-3 Sg. 26798

Vyloučení subjektivního vlivu na pozorování se dosahuje slepými pokusy neboli maskováním či zaslepením. Při jednoduchém slepém pokusu se měřený jedinec nedozví, jaká forma ošetření je u něho prováděna. Měl by však být rámcově informován o principu slepého pokusu. Jednoduchý slepý pokus je vhodný tehdy, když data pocházejí ze subjektivních pozorování subjektů (bolest, celkový pocit apod.).

PUNCH, Keith.

Základy kvantitativního šetření. 1. vyd. Praha : Portál, 2008. 150 s. Praktická příručka pro studenty. Název originálu: *Survey research: the basics* ISBN 978-80-7367-381-9 Sg. 26799

Šetření tvoří ústřední strategii sociálně vědního výzkumu. Označení „šetření“ je však samo o sobě velmi široké. Zahrnuje řadu různých typů a používá se mnoha různými způsoby a v mnoha různých kontextech. ... Tato kniha je zaměřena na menší kvantitativní šetření, která zkoumají vztahy mezi pro-

měnnými. ... tato metoda je ústřední pro velmi širokou třídu sociálně vědního výzkumu.

MATOUŠEK, Oldřich.

Slovník sociální práce. 2., přeprac. vyd. Praha : Portál, 2008. 271 s. ISBN 978-80-7367-368-0 Sg. 26800

pečovatelská zátěž člena rodiny (caregiver stress) Zátěž člena rodiny, který v domácím prostředí pečuje o jinou osobu s vážnou nemocí nebo postižením. Je-li tento stres vysoký, pečující má dlouhodobý pocit, že příjemce péče vyžaduje víc, než je nutné, že pečující nemá dost času na sebe, na jiné povinnosti apod. U pečujícího se pak dostávají silné emoční reakce, jež mají nepříznivý vliv na příjemce péče.

Nový časopis

Časopis *research*eu* by neměl být čtenářům Zpravodaje neznámý, protože jsme z něj několikrát čerpali. Ve Zpravodaji 2/2009 mu byla věnována strana 13. Od letošního roku začal do knihovny docházet časopis *research*eu FOCUS* též v české verzi. Jak naznačuje podnázev FOCUS, jsou jednotlivá čísla tematicky zaměřena: Konkurenceschopná Evropa, Regionální výzkum, globální rozvoj (2/2009); Evropská rada pro výzkum: uskutečňování velkých myšlenek (3/2009); Měření výkonu – Česká republika v ERA (4/2009). Časopis dostáváme také v anglické verzi, takže by mohl též posloužit překladatelům, kteří s některým (vědeckým) termínem nevědí rady.

Znovuobjevené knihy

HUTCHINS, Robert.

The Learning Society. [Učící se společnost.] 2. vyd. New York : Frederick A. Praeger, 1969. 142 s. Sg. 21155

Dr. Hutchins definuje vzdělávání jako „záměrnou organizovanou snahu pomoci lidem, aby se stali inteligentními“ a tvrdí, že jeho úkolem musí být plná realizace lidstva, ne pracovních sil; svět, v němž každý má „šanci být člověkem“. (přeloženo z přebalu knihy)

WARREN, Hugh.

Vocational and technical education : a comparative study of present practice and future trends in ten countries. [Profesní a odborné vzdělávání. srovnávací studie současné praxe a budoucích trendů v deseti zemích.] Paris : UNESCO, 1967. 222 s. (Monographs on Education ; Sv. VI) Sg. 21349

Československo, Francie, Německo, Itálie, Nizozemsko, Švédsko, Sovětský svaz, Spojené království, Spojené státy americké, Jugoslávie.

COLLINS, V. H.

One word and another : a book of synonyms with explanations and examples. London : Longmans, 1968. 164 s.

Sg. 21165

EDUCATIONIST, EDUCATIONALIST Both words are often used, but educationist, based on the noun “education”, is

preferable to educationalist, based on the adjective “educational”. Mr Vallins suggest that there is a tendency to use educationalist for a professional (a teacher, an administrator); educationalist for an amateur interested in education.

COLLINS, V. H.

The choice of words : a book of synonyms with explanations. [Výběr slov. Kniha synonym s vysvětlením a příklady.]. London : Longmans, 1968. 222 s. Sg. 21166

LENGTHY, LONG Long is the general working word. Lengthy is generally restricted to spoken and written matter, and implies that the speaker or writer is long to an excessive and tedious extent: compare long-winded.

BERKA, Čestmír.

Grafické dílo Emila Filly. 1. vyd. Praha : Odeon, 1969. 283 s. : 173 il. Sg. 21138

Filla znovu začíná rýt do kovové desky až na podzim roku 1929; po patnáctileté přestávce. Vstupuje grafikou do proudu svého slohového vývoje ve chvíli, kdy již „synthetický kubismus“ plně vyzrál do vyrovnané, „klasičké“ podoby.

KOZÁK, Jan Blahoslav.

Věda a duch. V Praze : Jan Laichter, 1938. viii, 322 s. (Otázky a názory ; Kniha 74) Sg. 20955

Běžná psychologie z konce minulého a z počátku tohoto století napodobila při „skládání“ a „vysvětlování“ lidského vědomí přírodovědecké metody a slunila se uznání přírodovědců; proto neměla pochopení pro intencionální charakter duševna lidského. Ještě horší je však, že lpěla tak na fyzickém okolí, že z jeho impulsů chtěla vysvětliti více, než se dalo.

LOEWENSTEIN, Bedřich.

Otto von Bismarck. 1. vyd. Praha : Svoboda, 1968. 248 s. (Portréty ; Sv. 33) Sg. 20996

Jeziuitská hrozba, která děsila přátele nového věku, existovala jen v jejích hlavách. O tom, že mocenské možnosti seabemilitantnější církve byly už v 2. polovině 19. století velmi omezené, svědčí skutečnost, že několik týdnů po tom, co byla odhlasována papežská infalibilita, ztratila nejvyšší hlava církve své světské panství. „Neomylnost papežova“, poznamenal B. Engels, „je nicotná s neomylností politické policie.“

SLANINA, Miroslav.

Názvy a popisy jídel : česky, rusky, anglicky, německy, francouzsky. 1. vyd. Praha : Merkur, 1969. 343 s. (Knihnice pohostinství a cestovního ruchu) Sg. 21043

*Raci vaření v plzeňské pivě (raci uvaření v plzeňské pivě s kmínem a petrželovou natí) * Раки отварные в пльзеньском пиве * Crawfish Cooked in Pilsner Beer * In Pilsner Bier gekochte Krebse Ecrevisses cuites à la bière*

ECKERSLEY, C. E.

Essential English for Foreign Students. Book Four. Bratislava : Alfa, 1969. 311 s. Sg. 21065-4

But sometimes the negative of must is not must not but need not (needn't) or don't (doesn't) need. It depends on the meaning to be expressed. Mustn't is a prohibition, an obligation not do something; needn't is a freedom of choice.

Zajímavé internetové adresy

Švédsko předsedá Evropské unii

Pro tuto příležitost si připravilo vtipné logo, které spojuje barvy švédské vlajky a vlajky EU (viz editorial). Na webových stránkách předsednictví jsou od 1. června vystaveny potřebné informace, přehledný kalendář akcí, které lze vybírat také na interaktivní mapce (viz obrázek) podle místa konání. Stránky mají též rubriku věnovanou kultuře. Švédští umělci chtějí zanechat svou pečeť na budově Justus Lipsius v Bruselu, chystanou výzdobu odhalí koncem června. Slavnostní zahájení švédského předsednictví bude probíhat ve městě Skanzen. Jsou tam vítáni všichni – evropští komisaři, králové, nadšenci pro zpěv i premiéři. Tak nějak je to uvedeno na webových stránkách předsednictví.

<http://www.se2009.eu/>

Evropská síť o politice vzdělávání učitelů

European Network on Teacher Education Policies (ENTEP) byla ustavena na mezinárodní konferenci v době portugalského předsednictví EU v roce 2000. K této iniciativě se připojili ministři školství 15 zemí (Rakouska, Belgie, Dánska, Finska, Francie, Německo, Řecko, Irsko, Itálie, Portugalsko, Španělsko, Švédsko a Lucembursko) a Evropská komise. Úkolem sítě je podporovat spolupráci mezi členskými státy EU v oblasti počátečního a dalšího vzdělávání učitelů. Úředním jazykem sítě je angličtina. <http://entep.bildung.hessen.de/>

Internet Archive

Internet Archive je nezisková organizace, která byla založena v roce 1996 v San Franciscu. Od té doby se jí podařilo získat finanční prostředky a tím rozšířit své virtuální fondy.

Internet Archive neshromažďuje pouze texty a obrazy, ale také filmy, nahrávky živé hudby, audio nahrávky prózy a poezie, rozhlasové pořady apod. Má také rubriku vzdělávání, která obsahuje vysokoškolské přednášky na různá témata. <http://www.archive.org>

Projects and Products Portal
for Leonardo da Vinci

ADAM – nový portál projektů a produktů programu Leonardo da Vinci

Leonardo da Vinci je součástí evropského programu vzdělávání a odborné přípravy *Celoživotní vzdělávání* a zaměřuje se na počáteční a další odborné vzdělávání a přípravu. Projekty programu Leonardo da Vinci postupně vytvořily množství inovativních produktů vzdělávání a odborné přípravy, které nabízejí na míru šitá řešení pro využití v podnicích a ve vzdělávacích institucích. Ne všechny tyto produkty jsou známe tak dobře jako Evropský řidičský průkaz na počítače (*European Computer Driving Licence*) vytvořený v jednom z projektů, přestože mohou být stejně kvalitní. S použitím portálu ADAM mohou zájemci získat úplnější obraz o produktech a výsledcích vytvořených v programu Leonardo da Vinci. Na webových stránkách najdete návod, jak si tento obraz udělat. Dokonce jsou na výběr dva způsoby, které jsou podrobně popsány. <http://www.adam-europe.eu>